

Anton Pavloviç Çehov

Sıkıcı Bir Öykü

|
Çeviren:
Eyüp
Karakuş
|

Anton Pavloviç Çehov, 29 Ocak 1860'ta Rusya'nın taşra kenti Taganrog'da doğdu. Bir serf olarak doğmuş baba Pavel Çehov dindar bir bakkaldı. Çehov'u dükkânında çalışmaya ve kilise korosuna katılmaya zorladı. İflas eden baba aileyi Moskova'ya taşıyınca genç Çehov, Taganrog'da tek başına kalıp kendi hayatını kazanmaya başladı. 1892'de Moskova Tıp Fakültesi'ne yazıldı, bir yandan da ailesinin geçimine katkıda bulunmak için çeşitli dergilere takma adla yazılar yazıyordu. Üniversiteden sonra başladığı hekimlik hayatını, yazarlık uğruna terk etti. 1887'de *Alacakaranlıkta* adlı öykü kitabıyla Rus Akademisi tarafından verilen Puşkin Ödülü'nü aldı. 1890'da yazdığı *Altıncı Koşuş* adlı öyküyle ünü tüm Rusya'ya yayıldı. *Martı* adlı oyununun 1896'daki prömiyerinin uyandırdığı olumsuz yankılar, on dört yaşından beri veremle savaşıyan Çehov'u daha da güçsüz düşürmüştü. *Martı* daha sonra Moskova Sanat Tiyatrosu'nda sahnelendi; onu *Vanya Dayı* (1897), *Üç Kız Kardeş* (1900-1901) izledi. Yakalandığı verem hastalığının tedavisi için gittiği Almanya'da 1904 Temmuz'unda, kırk dört yaşında öldü.

Sıkıcı Bir Öykü

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

**DOĞAN KİTAP TARAFINDAN
YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI**

Vanya Dayı
Şehir Dışında Bir Gün
Martı
Altıncı Koğuş

Vişne Bahçesi
Çukurda
Düello

Sıkıcı Bir Öykü

Anton Pavloviç Çehov

Orijinal adı

Скучная история

Rusça aslından çeviren

Eyüp Karakuş

Yayına hazırlayan

Başak Kıran

Türkçe yayın hakları

© Doğan Yayınları Yayıncılık
ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

1. baskı / Ocak 2026

ISBN 978-625-5683-74-8

Sertifika no: 44919

Sayfa uygulama:

Gökçen Yanlı

Kapak tasarımı:

Geray Gençer

***Doğan Yayınları Yayıncılık ve
Yapımcılık Ticaret A.Ş.***

19 Mayıs Cad. Golden Plaza

No. 3, Kat 10, 34360

Şişli – İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 /

Faks (212) 355 83 16

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın

Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad.

No: 62/B Güneşli - Bağcılar -

İstanbul

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

www.dogankitap.com.tr /

editor@dogankitap.com.tr /

satis@dogankitap.com.tr

Sıkıcı Bir Öykü

Anton Pavloviç Çehov

Çeviren:
Eyüp Karakuş

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Nikolay Stepanoviç falanca, Rusya'da üçüncü dereceden madalyalı bir devlet memuru ve yaşlıca, saygıdeğer bir profesördür; yerli olsun yabancı olsun o kadar çok nişan ve madalyası vardır ki, bunların hepsini birden takması gerektiğinde öğrencilerinin “ikonastasis”¹ benzetmeleriyle övgülerine mazhar olur. Tanıdıkları hep aristokrat çevrelerdendir; en azından son yirmi beş-otuz yıldır Rusya topraklarında tanışık olmadığı ünlü tek bir bilimadamı kalmamıştır. Şimdi arkadaşlık edeceği pek kimsesi yoktur ama geçmişten söz edecek olursak, adını sanını herkesin bildiği dost çevresinin oluştura- çağı uzun liste, sıcak ve çok değerli dostluklarını kendisinden hiçbir zaman esirgememiş olan Pirogov² gibi, Kavelin³ gibi, şair Nekrasov⁴ gibi ünlü isimlerle biter. Rusya'daki bütün üniversitelerin ve yurtdışındaki üç üniversitenin üyesidir. Vesaire, vesaire...

İşte bütün bu özellikler ve söylenebilecek daha pek çok sıfat benim adım oluşturmaktadır.

1. Ortodoks Kiliselerinde cemaat bölümüyle din adamlarına ait bölümü birbirinden ayıran ve ikonalarla süslü duvar. (ç.n.)

2. Nikolay İvanoviç Pirogov (1810-1881): Büyük Rus cerrah ve anatomist. Profesör ve pedagog. Ülkede askeri-sahra cerrahisinin kurucusu sayılır. (ç.n.)

3. Konstantin Dimitriyeviç Kavelin (1818-1885): Rus psikolog, sosyolog ve düşünür. Liberalist teorisyen. (ç.n.)

4. Nikolay Alekseyeviç Nekrasov (1821-1887): Ünlü Rus şair ve edebiyat eleştirmeni. Rus edebiyatının klasik isimlerinden biri. Dönemin ünlü toplumsal-politik dergilerinden *Sovremennik* (1847-1866) ve ardından *Oteçestvennaya Zapiski* dergilerini çıkarmıştır. (ç.n.)

Adım bir hayli ünlüdür. Rusya'da okuması yazması olan herkes bu adı duymuştur. Aynı ad, yurtdışında kürsülerde *ünlü ve saygıdeğer* sıfatları başına getirilerek anılır. Ve yine bu ad, insanlar arasında olsun basında olsun nahoş bir ifade şekli sayılabilecek hakaretlere, çamur atmalara ve dil uzatmalara maruz kalmamış nadir bahtiyar adlardan biridir. Zaten öyle de olması gerekirdi. Çünkü bu ad ünlü, son derece yetenekli ve kuşkusuz oldukça yararlı bir insan tasviriyile birebir örtüşmektedir. Bir katır kadar çalışkan ve dirençliyimdir ki bu çok önemli bir özelliktir; sonra yetenekliyim, bu daha da önemlidir. Bunlara ilaveten şunu da belirtmem gerek; iyi terbiye almış, alçakgönüllü ve gayet dürüst biriyimdir. Burnumu hiçbir zaman ne edebiyata ne de politikaya sokmuşluğum vardır; cahillerle polemige girip kendime isim yapmaya çalışmamış, yemekli toplantılarda olsun, arkadaşlarımın mezarı başında olsun nutuklar atmaya kalkmamışımdır... Uzun sözün kısası, bilim dünyasına mal olmuş adıma en küçük bir leke değmemiştir; o, hiç kimsenin en küçük bir itirazı ve ya şikâyetine maruz kalmamıştır... Ne mutlu ona!..

İşte o ismi taşıyan zat, yani bendeniz, kel kafası ve tedavisi mümkün olmayan spazmlarıyla altmış iki yaşında bir adamı temsil ediyorum. Adım ne kadar parlak ve şaşıyalysa ben de o kadar renksiz ve ucube biriyim. Güçsüzlükten kafam ve ellerim titrer; boynum, Turgenyev'in bir kadın kahramanınıninki gibi kontrbas sapını andırır; göğsüm içine çökük, sırtım ise daracaktır. Konuşurken ya da ders anlatırken ağzım bir yana yamulur gider; güldüğüm zamanlarda ise bütün yüzümü ölümcül yaşlılık kırışıklıkları istila eder. Acınası dış görünüşümde insanın içine su serpecek ve karşımdakini etkileyecek en küçük bir şey yoktur. Belki yalnızca spazmlarım tuttuğunda bana bakan herkeste muhtemelen insanın içini daraltan "Bu adam yakında gider!" düşüncesi uyandıran suratımdaki o tuhaf ve özel ifadeyi sayabiliriz ama...

Ders anlatırken hâlâ eskisi gibiyim, fena sayılmam. Karşımdakilerin iki saat boyunca dikkatlerini toplamayı başarabiliyorum. Tut-

kulu oluşum, ifade tarzımdaki edebi akıcılık ve mizahi becerim ses tonumdaki kusurları neredeyse tümüyle örtbas etmeye yeter. Oysa sesim bir ikiyüzlününki kadar renksiz, gevrek ve yapmacıktır. Öte yandan çok kötü ve aptalca yazarım. Beynimde yazı yazma yeteneğini yöneten o ufacık parça iflas etmiş durumda. Hafızam da öyle... Düşüncelerimde yeterli süreklilik yok; onları alıp kâğıda aktarmaya kalktığımda, her seferinde, onların kendi aralarındaki organik bağlara karşı olan sezgimi kaybetmişim gibi gelir; monoton bir tasarım kurduğumu, cümlelerin ifade açısından kısır ve ürkek olduğunu düşünürüm. Yazmak istediğimden çok başka şeyler çıkar çoğu kez ortaya. Sonunu yazarken başını unutmuş olurum... Sıradan sözcükleri sık sık unuttur, öte yandan yazımda gereksiz ifadelerden, ilgisiz cümleciklerden kaçınmak için olağanüstü bir enerji harcarım. Her iki durum da akli faaliyetlerimin güçten düştüğünün çok açık göstergesidir. Çok ilginçtir, yazı konusu ne kadar basitse gerginliğim de o derece azap verici boyutlarda olur. Herhangi bir kutlama mektubu ya da bir pusula yerine bilimsel makaleler yazarken kendimi daha özgür, alabildiğine rahat ve daha akıllı buluyorum. Bir şey daha: Almanca ya da İngilizce yazmak benim için Rusça yazmaktan daha kolay...

Şimdiki yaşam biçimime gelince, öncelikle son zamanlarda mustarip olduğum uykusuzluğumun altını çizmem gerekiyor. Birileri çıkıp şu anda yaşamımda belirleyici olan temel unsurun ne olduğunu sorsaydı herhalde “uykusuzluk” diye yanıt verirdim. Şimdi de kalkıp aynı eskiden olduğu gibi, yani tam gece yarısı soyunup yatağıma giriyorum. Hemen de uykuya dalıyorum. Ancak saat bire doğru uyanıyorum. Sanki hiç uyumamışım gibi bir hisle üstelik... Yataktan kalkıp lambayı yakmak zorunda kalıyorum. Bir, bazen iki saat bir köşeden diğerine gidip geliyor, her bir çizgisini uzun zaman önce ezberlediğim bildik tablolar ve fotoğraflara göz gezdiriyorum. Dolaşmaktan bıktığımda ise gidip masama oturuyorum. Hiçbir şey düşünmeden, öylece, hareketsiz bir şekilde oturuyorum. Bu sırada ca-

nım hiçbir şey yapmak istemiyor. Eğer önümde tesadüfen bir kitap varsa farkında olmadan çekip okumaya başlıyorum. Okurken herhangi bir ilgi duymuyorum. Geçenlerde yine böyle farkında olmadan *Kırlangıcın Ötüşü Ne Anlama Geliyordu* diye tuhaf isimli kocaman bir romanı bir gecede okuyup bitirmişim... Bazen kafamı meşgul etmek adına oturup bine kadar saymayı deniyorum ya da arkadaşlardan birinin yüzünü gözlerimin önüne getirip mesela hangi yılda ve hangi koşullarda göreve başladığını anımsamaya çalışıyorum. Seslere kulak vermeyi severim. Kimi zaman iki oda ötede yatan kızım Liza'nın uykusunda alelacele sözlerle bir şeyler sayıklamasını, kimi zaman elinde mumuyla birlikte koridordan geçen karımın kibritle kutusunu illa ki düşürürken çıkardığı tıktırtıyı, iyice kurumuş dolabın gıcirtısını, hiç beklenmedik bir anda tıslamaya başlayan lambanın fitilini dinlerim... Ve de her nedense bütün bu sesler heyecanlanmam için yeterli birer sebeptir benim için.

Geceleri uyumamak demek, geçen her dakika kendini anormal hissetmek demektir; bu yüzden de sabırsızlıkla sabahın olmasını ve uyumama hakkına sahip olduğum günün başlamasını beklerim. Dışarıda horoz ötünceye kadar çok uzun ve azap verici bir sürenin geçmesi gerekiyor. Horoz sesi ise benim ilk müjdecimdir. Uzun uzun ötmeye başladığında bilirim ki bir saat sonra aşağıda apartman kapıcısı uyanacak ve sinirli sinirli öksürerek nedendir bilinmez merdivenlerden yukarı çıkacaktır. Onun ardından dışarıda hava yavaş yavaş açılacak, sokaktan sesler gelmeye başlayacaktır...

Benim günümse karımın yanıma gelmesiyle başlar. Üzerinde gecelik, saç başı darmadağın, fakat elini yüzünü yıkamış, çiçek kolonyasını sürmüş bir halde, oradan geçerken tesadüfen uğramış gibi bir tavırla içeri girer ve her defasında aynı şeyleri söyler:

— Kusura bakma, hemen çıkıyorum... Ne o, yine mi uyumadın?

Sonra lambayı söndürür, masaya yakın bir sandalyeye oturur ve konuşmaya başlar. Kâhin değilim elbette ama neler söyleyeceği-

ni bilirim. Çünkü her sabah aynı şeyleri tekrar eder durur. İlk olarak sağlığımla ilgili endişeli sorular gelir peş peşe, derken bir anda Varşova’da görev yapan subay oğlumuz aklına düşer. Her ayın yirmisinden sonra kendisine elli ruble göndeririz ki bu da bizim sohbet konumuzun ana temasını teşkil eder.

— Bizim için çok zor olduğunu biliyorum elbette... der iç çekerek. Ama nihai olarak kendi ayakları üzerinde duruncaya kadar ona destek olmak zorundayız. Zavallı oğlan, yabancı bir ülkede, üç kuruş maaş alıyor... İstersen gelecek ay elli değil de kırk gönderelim, ne dersin? Olur mu?

Günbegün edindiğim tecrübe, durmadan konusunu açıyoruz diye masrafların azalmasını beklemenin bir âlemi olmadığını karıma anlatmama yardım etmeliydi elbette ama benim karımın deneyimlere aldırıldığı, onlara bir değer verdiği yoktu. Bu yüzden de büyük bir itina ile her sabah subay oğlumuzdan, ekmeğin neyse ki ucuzlarken şekerin iki kapık arttığından söz etmesine hiçbir şey engel değildir. Üstelik bütün bunları sanki yeni ve ilginç bir haber veriyormuş gibi anlatır...

Başımı mekanik olarak öne arkaya sallayarak karımı dinlerim ve bütün gece uyumadığım için olsa gerek onu dinlerken kafama bir sürü gereksiz ve tuhaf düşünce doluşur. Karıma bakar ve bir çocuk gibi haline şaşırmadan edemem. Çünkü aklım bir türlü almaz ve kendi kendime sorar dururum: Karşımda duran bu yaşlı, şişman ve hantal kadın, incir çekirdeğini doldurmayan meşguliyet ve bir parça ekmek kııntısı yüzünden kapıldığı endişeler yüzünden suratını işgal eden ahmakça ifadeleri; sürekli olarak borçlarını ve ihtiyaçlarını düşünmekten bulanıklaşan bakışları; yalnızca masraflar üzerine konuşabilen ve ancak ucuz birtakım şeyler sayesinde gülebilen yüzüyle bir zamanlar sağlam ve parlak aklı, tertemiz ruhu, güzelliği ve Otello’nun Desdemona’ya bağlanması misali uğraştığım bilime “merhametle” bağlılığı uğruna tutkuyla sevdiğim o incecik, narin

Varya bu varlık mıydı gerçekten de? Ve de bu, bir zamanlar bana bir erkek çocuk veren o Varyacık mıydı?

Bütün dikkatimle yağ bağlamış bu hantal kocakarının yüzüne bakar ve kendi Varyamı ararım ama nafil! Çünkü geçmişten kalan yegâne şey sağlığımla ilgili duyduğu endişelerdir. Bir de benim ma-aşıma “maaşımız”, şapkama “şapkamız” deme alışkanlığı... Ona bakınca gerçekten üzülrüm, içim erir... Onu biraz olsun sakinleştirmek adına canı ne isterse söylemesine izin veririm; insanları hak-sız yere yargılarken ya da hastalarla uğraşmıyorum, ders kitabı yaz-mıyorum diye bana söyleneceği tuttuğu anlarda ağzımı açmam, kar-sılık vermem.

Bu sabah muhabbetlerimiz hep aynı şekilde son bulur. Karım bir-den daha çay bile içmemiş olduğumu hatırlar ve endişeye kapılır.

— Ay, niye oturup kaldıysam ben de, der kalkarken. Semaver ma-sada soğuyor, ben burada gevezeliğe dalmışım... Ah Tanrım ah, ama da unutkan biri oldum çıktım...

Tez adımlarla yürür ve tam kapıya vardığında:

— Bizim Yegor’a beş aylık borcumuz var, demek için duraklama-dan edemez. Biliyorsun değil mi? Çalışanlarımızın maaşını aksatma-yalım diye kaç kere söyledim sana! Birikmiş beş aylık elli rubleyi top-tan vermektense her ay on ruble vermek daha kolay!

Kapıdan çıkarken bir kez daha durur ve:

— Zavallı Lizacığım acıdığım kadar kimseye acımiyorum aslın-da... diye devam eder. Kızcağız konservatuvarda okuyor, çevresinde her zaman seçkin bir zümre var ama üstü başı perişan, giydiklerine kıyafet demezsin. O kürkle sokağa çıkmaya utanır insan. Başka biri-nin kızı olsa hadi neyse ama herkes biliyor, babası meşhur bir profe-sör ve de üçüncü dereceden devlet memuru!

Rütbemi ve sıfatımı yüzüme vurduktan sonra nihayet çıkar gider. Günüm de böylece başlamış olur işte... Doğrusu devamı da daha iyi gelmez...

“Artık bir kral değilim. İimde ancak kölelere yakışacak birtakım şeyler oluyor; kafamda gece gündüz demeden kötü düşünceler cirit atıyor, ruhuma ise daha önce hiç tanımadığım kimi duygular yuvalanmış durumda...”

“Madalyalı bir devlet memuru ve yaşlıca, saygıdeğer bir tıp profesörü” olan Nikolay Stepanovi, lmcl bir hastalığın bedenini ele geçirdiğini hissederken hayatının muhasebesini yapmaya girişir. Bir zamanlar aşk duyduğu, artık bir yabancıya dönüşen karısı, tanımakta güçlük çektiğı kızı, değerli genç dostu Katya, ğrencileri ve çalışanları Profesör Stepanovi’in bu sorgulamalarından paylarını alacaklardır.

1889’da yayımlanan *Sıkıcı Bir yk* hayatın anlamına dair zamansız bir eser.

